

ВІДГУК

офіційного рецензента

професора кафедри репродуктивної та пренатальної медицини,
Національного університету охорони здоров'я України імені
П. Л. Шупика МОЗ України, Заслуженого лікаря України,
Ткаченко Руслана Опанасовича на дисертаційну роботу
**Масуді Анни Василівни «Оптимізація анестезіологічного забезпечення
при реконструктивних операціях з приводу облітеруючого атеросклерозу
нижніх кінцівок»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 222 Медицина до спеціалізованої Вченої ради
ДФ26.613.230, Національного університету охорони здоров'я України імені
П. Л. Шупика

Актуальність теми дослідження.

Судинна хірургія класифікується як хірургія високого ризику, і більшість операцій мають рівень серцево-судинної смертності більше ніж 5%. Смертність зростає за наявності хронічної обструктивної хвороби легень, похилого віку, захворювань серця, діабету, ниркової недостатності та вживання тютюну. Серед пацієнтів з облітеруючим атеросклерозом судин нижніх кінцівок 92% мають ознаки ішемічної хвороби серця (ІХС). Наявність ішемії міокарда виявляється у 28% пацієнтів, що перенесли оперативні втручання на судинах.

Більшість хворих, яким проводиться реконструктивне втручання з приводу облітеруючого атеросклерозу нижніх кінцівок (ОАНК), відносяться до категорії пацієнтів високого періопераційного ризику. Вибір періопераційної анестезії/аналгезії для пацієнтів високого ризику з хронічними захворюваннями периферичних судин, які проходять стегново-підколінне шунтування, все ще залишаються предметом дискусій.

У світовій літературі літературі досі відсутня однозначна відповідь на питання, яка саме методика — спінальна анестезія, комбінована спінально-епідуральна, регіонарна блокада чи їх комбінації — забезпечує найкращий баланс між анальгезією, гемодинамічною стабільністю та мінімізацією

ускладнень. Таким чином, проведення комплексного порівняльного дослідження ефективності та безпечності різних методів періопераційного анестезіологічного забезпечення при реконструктивних операціях з приводу облітеруючого атеросклерозу нижніх кінцівок є вкрай актуальним.

Зв'язок дисертації з державними і галузевими науковими програмами.

Дисертаційна робота **Ани Василівни Масуді** органічно вписується в ключові напрямки розвитку медичної науки, окреслені сучасними державними програмами та стратегічними документами у сфері охорони здоров'я. Зміст дослідження узгоджується з положеннями Концепції розвитку системи охорони здоров'я в Україні (затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України), де особливу увагу приділено підвищенню якості медичної допомоги пацієнтам із серцево-судинними патологіями, а також профілактиці інвалідності та смертності, пов'язаної з ускладненнями атеросклерозу.

Тематика дослідження також відповідає завданням галузевої науково-технічної програми Міністерства охорони здоров'я України, спрямованої на розвиток анестезіологічної служби. Зокрема, мова йде про удосконалення підходів до періопераційного ведення пацієнтів, впровадження індивідуалізованих протоколів знеболення з урахуванням віку та супутньої патології.

Результати дисертації мають практичну значущість і можуть бути використані для підвищення якості хірургічної допомоги пацієнтам з ішемічними захворюваннями, зниження рівня ускладнень і післяопераційної летальності. Запропоновані автором клінічні рішення сприяють оптимізації періопераційного супроводу судинних хворих, а також більш раціональному використанню матеріально-технічних ресурсів медичних установ. Це повністю відповідає актуальним завданням галузевої політики у сфері хірургії та анестезіології.

Новизна досліджень та одержаних результатів.

Наукова новизна дослідження полягає у впровадженні нового підходу до порівняльної оцінки ефективності різних методів періопераційного знеболення у пацієнтів з облітеруючим атеросклерозом артерій нижніх кінцівок.

Вперше в українській науковій практиці проведено комплексне дослідження, в якому здійснено зіставлення результатів застосування спінальної анестезії з її модифікованим варіантом – із додаванням ад'юванту бупренорфіну гідрохлориду, під час реконструктивних втручань на судинах нижніх кінцівок.

Вперше в Україні здійснено одночасний аналіз чотирьох методів анестезіологічного забезпечення в реконструктивній судинній хірургії при атеросклеротичному ураженні артерій нижніх кінцівок.

Отримані результати закладають основу для формування нових підходів до стандартизації анестезіологічної допомоги, розробки клінічних протоколів і персоналізованих схем знеболення в судинній хірургії.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає у впровадженні цілісного підходу до анестезіологічного супроводу пацієнтів з облітеруючим атеросклерозом артерій нижніх кінцівок, який враховує не лише клінічні особливості перебігу післяопераційного періоду, а й психоемоційний стан пацієнтів.

Отримані результати дозволяють аргументовано рекомендувати оптимальні поєднання нейроаксіальних та регіонарних методик знеболення, які забезпечують ефективну та пролонговану аналгезію, знижують потребу в системних опіоїдних препаратах, сприяють зменшенню кількості побічних реакцій і скороченню тривалості перебування пацієнта у стаціонарі.

Практичні рекомендації, запропоновані в роботі, можуть бути безпосередньо впроваджені в клінічну діяльність судинних хірургів та анестезіологів під час вибору тактики знеболення для пацієнтів з високим хірургічним ризиком. Особливої цінності набуває врахування даних щодо

емоційного стану пацієнтів, що дає змогу активніше включати психологічні аспекти у періопераційне ведення.

Оцінка науково-методичного рівня проведеного дослідження та повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Дисертаційна робота демонструє високий рівень науково-методичного опрацювання та практичної цінності. Обґрунтований вибір дослідницького дизайну чітко відповідає сформульованим завданням, а гіпотеза дослідження підтверджена логічною аргументацією та переконливими доказами. Структура дослідження вибудована відповідно до стандартів доказової медицини, що забезпечує надійність висновків. Особливо заслуговує на увагу дотримання принципів рандомізації, уніфікації втручань та контролю змішаних чинників, що гарантує об'єктивність результатів і підвищує їх значущість для клінічної практики.

У дослідженні застосовано валідовані інструменти для оцінки клінічних показників. Статистичну обробку даних виконано на належному рівні із використанням сучасного програмного забезпечення (Microsoft Excel 2019, SPSS 27).

За темою дисертації опубліковано 5 наукових праць, із них: 3 статті у фахових виданнях, затверджених МОН України, з яких – 2 статті в науково-метричній базі Scopus. Це свідчить про достатню повноту апробації результатів та їх актуальність для медичної спільноти.

Ступінь обґрунтованості та достовірність положень, висновків, рекомендацій, що сформульовані в дисертації

Проведене дослідження повною мірою відповідає вимогам наукової обґрунтованості, методологічної послідовності та публікаційної відкритості.

Наукові обґрунтування, висновки та рекомендації, викладені у дисертаційній роботі, відзначаються високим рівнем теоретичної, методологічної та практичної доказовості. Це підтверджується використанням широкого спектру сучасних джерел літератури за тематикою дослідження, а також міждисциплінарним підходом до аналізу проблеми. Чітко

сформульована мета та шість послідовно визначених завдань, які були повністю реалізовані, що дозволило досягти поставленої мети та здійснити теоретичне узагальнення щодо оптимізації методу анестезіологічного забезпечення при реконструктивних втручаннях на судинах нижніх кінцівок.

Дисертаційне дослідження виконане на сучасному методологічному рівні із застосуванням сертифікованого обладнання, дозволеного до використання в медичній практиці. Усі матеріали дослідження були оброблені із використанням сучасних статистичних методів, прийнятих у клінічних та біомедичних наукових дослідженнях. Застосовані методи статистичної обробки результатів підтверджують достовірність отриманих даних, обґрунтованість висновків і практичних рекомендацій, наведених у роботі. Окремо варто відзначити, що практичні рекомендації автора мають чітку клінічну спрямованість і можуть бути інтегровані у щоденну роботу анестезіологів при виборі оптимального методу знеболювання.

Таким чином, положення та висновки дисертації є науково обґрунтованими, статистично достовірними і практично значущими, що повністю відповідає критеріям до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі медицини.

Особистий внесок здобувача

Тему дисертаційної роботи було обрано спільно з науковим керівником. Разом визначено мету, основні напрями та методи дослідження, сформульовано завдання, сформовано дослідницькі групи та опрацьовано відповідні методики. Дисертанткою самостійно проведено пошук і критичний аналіз наукової літератури за темою дослідження, що дозволило ґрунтовно обґрунтувати актуальність обраної теми.

Авторка особисто збирала клінічний матеріал під час обстеження пацієнтів у період хірургічного втручання та в ранньому післяопераційному періоді. Вона самостійно виконувала інструментальні методи дослідження, проводила розрахунки показників, здійснювала аналіз клініко-лабораторних,

біохімічних даних, а також створила комп'ютерну базу для статистичної обробки результатів.

Усі розділи дисертації, включно з висновками та практичними рекомендаціями, написані дисертанткою самостійно.

Результати дослідження були апробовані на наукових форумах, а основні положення роботи — викладені у публікаціях, що відповідають вимогам МОН України. Усі матеріали, представлені в дисертації, є результатом особистої праці здобувачки, що свідчить про її високий рівень наукової самостійності, аналітичного мислення та професійної підготовки у сфері анестезіології.

Оцінка структури, змісту та форми дисертаційної роботи

Дисертаційна робота **Анни Василівни Масуді** відзначається чіткою структурою і побудована за класичним принципом та охоплює всі необхідні розділи: вступ, аналітичний огляд літератури, опис матеріалів і методів дослідження, виклад основних результатів, їх обговорення, висновки та практичні рекомендації.

У вступі обґрунтовано актуальність обраного наукового напрямку, чітко визначено мету й завдання дослідження, об'єкт і предмет, сформульовано гіпотезу, а також окреслено наукову новизну. Матеріал подано лаконічно, структуровано і послідовно, що сприяє цілісному сприйняттю дослідницького задуму та його логіки.

Літературний огляд у дисертації є змістовним і всеосяжним: він охоплює актуальні наукові джерела як українських, так і закордонних авторів. Авторка продемонструвала вміння критично аналізувати наявні підходи до періопераційного знеболення в судинній хірургії, виокремила дискусійні моменти й суперечливі точки зору, що підкреслює глибину опрацювання теми. Вибір тематики та дослідницького підходу обґрунтований переконливо, з чітким усвідомленням наукового контексту.

У розділі, присвяченому методології дослідження, детально описано критерії відбору пацієнтів, специфіку анестезіологічних протоколів, способи

збору первинних даних і статистичні методи їх обробки. Надано обґрунтований опис груп спостереження, а також використаних інструментів оцінки, що створює умови для повторного відтворення дослідження іншими фахівцями.

Блок результатів подано системно: авторка послідовно викладає отримані дані з використанням інформативних таблиць, графічного супроводу та відповідного статистичного аналізу.

У розділі обговорення результатів продемонстровано високий рівень наукового мислення: авторка не лише інтерпретує власні дані, а й порівнює їх з результатами інших дослідників, виявляє закономірності, аналізує обмеження та потенціал обраної методології.

Висновки чітко структурують основні результати роботи, відповідають поставленим цілям та завданням, підкреслюють як теоретичне, так і прикладне значення дослідження. Практичні рекомендації логічно випливають із здобутих даних і можуть бути застосовані у клінічній практиці.

Дисертація написана науково коректною мовою, з дотриманням термінологічної точності. Оформлення таблиць, рисунків і структурних елементів відповідає чинним вимогам. Робота має належний обсяг, внутрішню цілісність і повною мірою відповідає стандартам, встановленим для дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії в галузі медицини.

Недоліки, зауваження і уточнення щодо змісту і оформлення дисертації

Робота містить незначну кількість орфографічних помилок, які не мають впливу на якість та наукове значення дисертаційної роботи. Зазначені недоліки не мають принципового впливу на наукову або практичну цінність дисертації, однак врахування цих уточнень сприятиме підвищенню якості остаточного оформлення роботи.

Під час рецензування роботи виникли деякі дискусійні запитання, а саме:

1. В інструкції до застосування бупренорфіну дозволено тільки два шляхи введення внутрішньовенний та внутрішньом'язевий. Чи був дозвіл для інтратекального введення бупренорфіну і хто його надав?
2. Чим була обумовлена необхідність комбінування лідокаїну і бупівакаїну в групі регіонарної анестезії?
3. Чим пояснюється висока потреба у додатковому введенні опіоїдів у групі СА+Б?

9. Загальний висновок рецензента

Дисертаційна робота **Масуді Анни Василівни** на тему *«Оптимізація анестезіологічного забезпечення при реконструктивних операціях з приводу облітеруючого атеросклерозу нижніх кінцівок»* є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що актуально відображає потреби сучасної клінічної анестезіології.

Дисертація за актуальністю теми, методичним рівнем виконаних досліджень, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням отриманих результатів та відсутністю порушень академічної доброчесності повністю відповідає вимогам ПОРЯДКУ, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р., відносно дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її авторка, **Масуді Анна Василівна**, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 – Медицина з галузі знань 22 – Охорона здоров'я.

**Офіційний рецензент
спеціалізованої вченої ради
ДФ26.613.230**

професор кафедри репродуктивної та
пренатальної медицини
Національного університету охорони
здоров'я України імені П. Л. Шупика
МОЗ України,
Заслужений лікар України

Руслан ТКАЧЕНКО

Вчений секретар